

νοῦσα. Ἐν γένει τὰ διανοητικῆς φύσεως ἑλληνικὰ καλλιτεχνήματα ἐν τε τῷ πεζῷ καὶ τῷ ἐμμέτρῳ λόγῳ εἶναι τοιαῦτα, ὥστε αἰετοῦ θέλουσι θεωρεῖσθαι ὡς [ἀπὸ τὸ ὡς ἔχασαν νὰ σοῦ τὸ διορθώσουν οἱ δασκάλου σου] τὰ μόνον πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς διανοίας καὶ τῆς καρδίας ἐξευγίνουσιν μέσα. Ἐν τοῖς ἔργοις τοῖς μετὰ γλυκείας καὶ γλαφυρᾶς ἀρμονίας καὶ ἀνυπερβλήτου λεκτικῆς τέχνης συντεθεῖσι, δύναται τις νὰ ἀποκομίσῃ [τὰ μικρά σου καὶ μιά λύρα] ὅ,τι καλὸν καὶ λυσιτελές νὰ ἐπιδείξῃ ἔχει ὁ ἄνθρωπος. Διὰ βραχέων πολλὰς στίχων μέγισται καὶ σπουδαιόταται ἀλήθειαι ἐκδιδάσκονται. Καὶ π. χ. εἰς πόσῃ ἀπεραντολογίᾳ δὲν εἰσερχόμεθα ἡμεῖς [μίλα γιὰ τὸν ἑαυτὸ σου, μωρέ, καὶ γιὰ τοὺς δασκάλους σου] καὶ πόσον πολυτίμον δὲν κατατρίβουμεν ἀσκόπως χρόνον, προκειμένου περὶ ἀνορθώσεως τῶν κοινῶν καὶ πόσας δὲν ἐκφέρουμεν γνώμας οὐχὶ σπανίως ἀλλήλας ἀναιρούσας; ἐν ᾧ ὁ Ἰσοκράτης ὅσον εἰδὼν τε διὰ βραχέων κάλλιστα καὶ ἀρίστα τὸ ζήτημα τοῦτο λύει ἐν τῷ Ἀρειοπαγιτικῷ λόγῳ ἀδελφεῖ δὲ τοῖς εὐ πολιτευομένοις οὐ τὰς στοὰς ἐμπιπλάγει γραμμάτων καὶ Πανεπιστημίων καθηγητὰς ἔχοντων, οἷοι δὲ τε Μισθριώτης καὶ ὁ Κασιδάκης καὶ ὁ Βράσις, ἀλλ' ἐν ταῖς ψυχαῖς ἔχουσιν τὸ δίκαιον οὐ γὰρ τοῖς ψηφίσμασιν, ἀλλὰ τοῖς ἡθεσι καλῶς οἰκεῖσθαι τὰς πόλεις καὶ τοὺς μὲν κακῶς τετραμμένους καὶ τοὺς ἀκριβῶς τῶν νόμων ἀναγεγραμμένους τολμήσειν παραβαίνειν, τοὺς δ' ἀσφαλῶς πεπαιδευμένους καὶ τοῖς κακῶς κειμένοις ἐβελήσιν ἐμμένειν. Καὶ μόνον ἡ τῶν ὀλίγων τούτων λόγων τοῦ φιλοσόφου ῥήτορος ἐφαρμογὴ δύναται νὰ παρασκευάσῃ πόλιν ἀρίστην, ἵνα τὰ σκῆπτρα τοῦ πολιτισμοῦ κατέχῃ.

Ὁ τὸν ἰστωρικὸν κόσμον μετὰ τῶν ποικίλων κινήσεων τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν θαυμασίως ἀποκαλύψας ἐξοχος τῆς ἀρχαιότητος τραγικός, ἐν τῇ Ἀντιγόῃ, τῷ περιφανεστάτῳ τούτῳ τῆς διανοίας μνημεῖον, σοφώτατα ἀποτρέπων ἀπὸ τῆς μεγαλορημοσύνης καὶ τὴν εὐσέβειαν συνιστὰς, τὰδε μεγαλοπρεπῶς φθέγγεται: «πολλῷ τὸ φρονεῖν εὐδαιμονίας πρῶτον ὑπάρχει· χρὴ δὲ τὰ γ' ἐς θεοὺς μηδὲν ἀσεπτεῖν· μεγάλοι δὲ λόγοι μεγάλας πληγὰς τῶν ὑπεραύχων ἀποτίσαντες, γήρᾳ τὸ φρονεῖν ἐδίδαξαν». — Ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ τοιαῦται ἀνεφάνησαν διάνοιαι καὶ οὕτω δεξιῶς τῶν ζητημάτων αὐτῆς ἐπελάθοντο καὶ ταῦτα ἐπέλυσαν, ὡς ὁ Ἀριστοτέλης, ὥστε οἱ μέχρι νῦν περὶ τὴν φιλοσοφίαν ἀσχολούμενοι οὐδὲν ἢ ἐλάχιστον, [νὰ μὴ λέτε ψέματα] κατὰ γε τὰς

θεμελιώδεις αὐτῆς ἀρχάς, προσέθηκαν. Ὁ δ' ἄνδρῶν ἀπάντων σοφώτατος Σωκράτης οὕτως ἐχώρησεν ἐν τῇ ἠθικῇ, ὥστε ἔλεγεν ὅτι προετίμα νὰ ἀδικηθῇ ἢ νὰ ἀδικήσῃ. Κατὰ τί διαφέρει ἡ φιλοσοφικὴ αὕτη γνώμη τῆς ἠθικῆς τοῦ εὐαγγελίου; Οὕτω λοιπὸν ἐδειξάμεν ὅτι οὐ μόνον ἐν τοῖς πολέμοις, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς γράμμασιν οἱ πρόγονοι ἐπιφανεῖς ἐγένοντο. Ἐὰν δὲ παραβάσωμεν τὰ ἔργα αὐτῶν ταῦτα, θέλομεν ἐν ἀμφοτέροις εὖρεϊ ζηλωτὴν ἐπίδοσιν, ἀλλ' ἐν τοῖς γράμμασιν ἔτι μείζονα, κατ' ἐμὴν γε γνώμην.

Τῇ φιλοπονίᾳ καὶ ἀγαστῇ φιλοπατρίᾳ ἐκείνων καὶ ἡμεῖς ἀκολουθοῦντες ὡς πράξομεν πᾶν τὸ ἐφ' ἡμῖν, ὅπως ἐν τε τοῖς γράμμασι καὶ ταῖς σωματικαῖς ἀσκήσεσιν ἡμᾶς αὐτοὺς προαγάγωμεν καὶ τοῦτο μὲν ἀνταξίους ἐκείνων ἀπογόνους δείξωμεν, τοῦτο δὲ τὴν φιλότιμον πατρίδα, τὴν μάλιστα νῦν κλονουμένην καὶ δεινὰς μάστιγι Μισθριωτικαῖς τε καὶ Κασιδαικαῖς καὶ Βρασεικαῖς μαστιζομένην, ὠφελήσωμεν. Διότι κατὰ τὸν φιλόσοφον Ξενοφάνην «οὗτοι [κι] ἀπὸ ἔχασαν νὰ σοῦ διορθώσῃ ἡ δασκαλικὴ σου τριάδα] ἀπ' ἀρχῆς θεοὶ θνητοὶ πάντα ὑπέδειξαν, ἀλλὰ χρόνῳ ζητοῦντες ἐφευρίσκουσιν ἀμεινον» καὶ κατὰ τὸν τερπνὸν Ῥωμαῖον ποιητὴν Κάτουλλον «amat victoria curam».

Ἐν Ἀθήναις τῇ 14 Μαρτίου 1910.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ν. ΑΝΔΡΟΥΛΙΔΑΚΗΣ

ΘΑΙΜΜΕΝΟΙ ΑΝΤΙΑΛΛΟΙ

Φορέσανε τὰ δέντρα διλόγουρά μου,
τὰ πλάγια τῶν βουνῶν κ' οἱ κάμποι
τὶς πράσσοντες καινούργιες φορεσιές.

Λουλούδια μυριόχρωματ' ἀπλωθήσαν
καὶ λαχταροῦντες στὰ χορτάρια
τοῦ ἡλίου ὡς ὀλόχρυσος ματιές.

Χωρίζω τὰ κλαδιὰ τὰ φουντωμένα,
κάτω ἀπὸ μυρωδάτους ἱσκιούς
ποθῶ τὰ φλογερά του τὰ φιλιὰ,

Νὰ πᾶω νὰ ξαπλωθῶ μὲς στὰ χορτάρια,
τῶν λουλουδιῶν νὰ πιῶ τὸ μῦρο,
νὰ μεθύσω ἀπὸ ζέστη καὶ δημοφιλιά.

Ὁδέσσα.

PHNA AEBANTH

Μὴν τ' ἀληθμονῆς τὸ σόγι τοῦ ἀλόγου ποῦ εἵπαμε. Τὸ αἷμα τοῦ τῆχει νὰ παίρνῃ ἑρῶμα καὶ νὰ περᾷ γκρεμνοὺς καὶ βράχους. Ἄν εἶναι τώρα δεινὸν μὲ δασκαλῆσις ἀλυσίδες καὶ χαλινάρια, ἀνταγίζεταί με χορτάρια ξανοφερμένα, ἀν' ἄλλο δὲν κάμνῃ παρὰ νὰ κλωτσᾷ καὶ νὰ χλιμνιτράῃ μέσα στὰ σκοτάδια τοῦ σταύλου, θάνατελλῇ ἡ μέρα ποῦ σὲ ρωμαίικη ἀπάνω πρᾶσινάδα θὰ χαίρεται, θὰ γοργοπηδάῃ καὶ θὰ τρέχῃ, καὶ τότες, σώνει νὰ τὸ κρατᾷ γερά ὁ καλὸς τοῦ καβαλάρη του, καὶ νὰ δῇς τί δοξασμένους δρόμους θὰ μᾶς χαράξῃ μετὰ τὰ φτερωτά του καλπάρματα. Τέτοια θάματα θέλουμε σὲ μιὰ γενεὰ νὰ τὰ δοῦμε. Νὰ μᾶς κατεβῇ τὸ μεγαλεῖο κ' ἡ δόξα ἀπὸ τὸν οὐρανὸν σὰ βροχή. Ἀνυπομονησίᾳ ρωμαίικῃ, ἴσως ἔτι δὲ τὸ λόγο τῆς, ἀπὸ τὴν ἔχει τὴν ἱερὴν τὴν φωτιὰ ἢ ρωμαίικῃ ἢ ψυχῇ. Ἐμεῖς ὅμως, ποῦ δὲ μᾶς φλέγει πᾶς ἡ πρεμούρα τῆς νιότης, ὡς μὴν τὸ ἔχῃ, ὡς πᾶς μιὰ καὶ δυὸ γενεές εἶναι: σὲ τὸν ὅτι καὶ δυὸ μέρες σὲ τὸν ἄνθρωπο. Τὸ ἔθνος εἶναι δὲν εἶναι: τρεῖς μέρες ποῦ τὸν ἔδειξε τὸν ἡρώϊσμό του. Ἦναι ἡμεῖς ἐνὸς καλοῦ μπεχλιθάνη, ἀν' ἐφεάντων καὶ δυὸ τρεῖς μέρες ὕστερ' ἀπὸ μιὰ μεγάλην παλαίστρα!

Ὅχι, Ἀκρόπολὶ μου, ἐγὼ δὲν ἀπελπίστηκα.

Ἄς ἔρθουν μερικὰ ἄλλα παιδιὰ σου καὶ ὡς σέρνουν τὰ μαλλιά τους ἀπάνω στὰ δοξασμένα σου τὰ χαλάσματα. Ἐγὼ μὲ θάρρος καὶ μὲ περηφάνεια θὰ τὸ φωνάξω πῶς ἀντίκρου σὲ τὸν ἀγῆματο τὸν Παρθενῶνα σου θὰ στήσουμε μιὰ μέρα καὶ μετὰ τὸ Νὰό μας—μπορεῖ νὰ μὴν εἶναι ἀφιερωμένος στὴν Ἀθηνᾶ, μπορεῖ καὶ νὰ μὴν λέγεται Φειδίας ὁ χτίστης του. Μέσα στὰ κατάλαμπρα βάθια του θὰ ψάλλονται τραγούδια κ' ὕμνοι,—μπορεῖ νὰ μὴν εἶναι σὲ τὸ ἔαμετρο βαλμένοι, μπορεῖ νὰ μὴν ἔχουν καὶ νεκραναστημένες λέξεις οἱ στίχοι τους. Ἐνὰ πρᾶμα ὅμως σὲ τὸ τὰξω χωρὶς δισταγμὸν, πῶς θὰ εἶναι ρωμαίικα τραγούδια, καὶ ρωμαίικα πᾶσι νὰ πῇ τῆς καρδιάς μας τὸ αἷμα.

Θάβρουνται τότες οἱ Φράγκοι καὶ θάπορουν βλέποντας τέτοιο μεγάλον Ἑλληνισμὸν δὲ τὸ ἀπαρέμφατα, δὲ τὸ ξάμετρα, δὲ τὸ δοκίμα, μὰ θὰ τοὺς λέμε καὶ μετὰ τότες πῶς ἀδικο μεγάλο μᾶς χάμνουνε νὰ μᾶς παίρνουν κ' ἐμᾶς γι' ἀντίκες, πῶς ἀν' καθεὶς ζωντανὸν σὲ τὸν κόσμον πρέπει ν' ἀλλάξῃ, καὶ ἂν ἡ ἀλλαγὴ του σημαίνῃ πῶς ἔξῃ, καλλίτερη ἀπόδειξη δὲ χρειάζεται πῶς τὸ ἔθνος αὐτὸ ποῦ ἦρθε νὰ δῇ εἶναι τὰ θάνατο τὸ Ἑλληνικὸ τὸ ἔθνος, καὶ ὡς τὸ λέμε ρωμαίικα.

ΘΕΑΤΡΙΚΑ

Η ΑΔΕΛΦΗ

«Δράμα εἰς πράξεις τρεῖς»

Γιὰ τὴν τέχνην τοῦ ἔργου τῆς κυρίας Α. Σκελλάρου δὲ θὰ μιλήσωμεν, γιὰ τὸν ἀπλούστατον λόγον πῶς τέχνη δὲν ἔχει. Τρεῖς πράξεις γιὰ μιὰν ἀδύναμη δηγησοῦλα, δὲν μποροῦσαν νὰ γραφοῦν δίχως τραγῆματα καὶ παραγεμίσματα. Κι ὅμως μ' ὅλα αὐτὰ δὲ βρίσκονται δυὸ γραμμὲς χαρακτηριστικῆς γιὰ τὰ πρόσωπα ποῦ πάσκιζαν νὰ πλέξουν τὸ μῦθον. Ζουγραφισμένα ὅλα θαμπὰ καὶ κακότεχνα ἀπὸ τίς κουδέντες, καὶ ὅχι ἀπὸ τὸ κομᾶτι τῆς ζωῆς ποῦ παρουσάζανε. Τόπο δὲν εἶχαν νὰ πατήσουν, οὔτε τῆς φαντασίας οὔτε τῆς πραγματικότητος. Οἱ σκηνῆς σέρνονταν ἀνεπάντεχες καὶ ξαφνικές. Ὁ διάλογος κλεμένος ἀπὸ τ' ἀναγνώσματα τῷ φημερίδωνε. Ἀπὸ κεῖ καὶ οἱ ἥρωες τοῦ ἔργου.

Ἡ κυρία Μηστρά «χῆρα 35 ἐτῶν» κατὰ τὰ πρόγραμμα, ἀγαπᾷ μυστικᾶ ἕνα νέο, τὸν «Ἀλέξανδρον Στέφην» ποῦ ἡ ζωὴ του περνεῖ ἀνάμεσα σὲ ἀσυνεπείας. Ὁ Στέφης ἀγγιζέται βαθεῖα ἀπὸ τὴν ἀγάπην τῆς, καὶ πασκιζει νὰ διορθωθῇ. Ἡ κυρία Μηστρά ὅμως, ὑπερήφανη σὲ χαρακτῆρα τῆς, δὲ νομίζει ἀκόμα κατὰλληλὴν τὴν ὥρᾳ νὰ τοῦ ἑομολογήσῃ τὸν ἑρῶτα τῆς, ποῦ ὁ Στέφης ὅμως τὸν ἔχει ἀπὸ καιρὸ νοιώσει. Ἔτσι ἡ ἀδελφὴ τῆς Ἰουλίᾳ, κορίτσι δεκαοχτῶ χρονῶν, συμφωνεῖ μὲ τὸ Στέφην καὶ σκαρώνει ἕνα πλάνον πρὸς τὴν κυρία Μηστρά. Ὑποκρίνεται πῶς αὐτὴ ἀγαπᾷ τὸν Ἀλέξανδρον καὶ σὲ μιὰ στιγμὴ πόνου γιὰ τὸ ξαφνικὸ ἀκουσμα κατορθώνει αὐτὸς νὰ πάρῃ ἀπὸ τὴν κ. Μηστρά τὴν ποθούμενην ἐμολογίαν τῆς ἀγάπης τῆς.

*

Τὸ δράμα εἶναι γραμμένον σὲ καθαρεύουσα. Ἡ κυρία Σκελλάρου ποῦ σκαρφίστηκε νὰ γράψῃ ἔργο ἀψυχολόγητον, ἀψυχο, κούφιο, ψεύτικο, δὲν μποροῦσε παρὰ τὴν γλώσσαν τῆς ψευτιάς καὶ τῆς μουμισσύνης νὰ διαλέξῃ. Εἶναι τὸ ἕνα τόσο πολὺ δεινὸν μὲ τὸ ἄλλο, ποῦ κατάντησε πᾶς κανόνας ἀλάθευτος. Ἡ γλώσσα τῶν αἰθουσῶν, ποῦ λιμνίζεταί ὁ κ. Χατζηδάκης δίνει καὶ παίρνει στοὺς διάφορους διαλόγους τοῦ ἔργου. Καὶ εἶναι αὐτὴ μιὰ γλώσσα ἀκατάστατη, ἀλύγιστη, κούφια, ἀπελπισμένη, στενὴ, μπόσικη, ἀγράμματη, ἀκκατρίστη, ἀκανόνιστη,

Β'

ΣΤΟ ΠΑΛΑΤΙ

Ἐκεῖ μὲ τὴν ἀδεια τοῦ Βασιλικοῦ νοικοκύρη, ἐκεῖ ὡς περάσσουμε τὴν νυχτιὰ μουσαφίρηδες. Τὸ πρῶτ' ἐπειροῦμε καὶ τὴν ἄλλη τὴν χώρα.

Ἐδῶ στὴν Ἀθηνᾶ, —καθὼς κάμαμε καὶ στὴν Πόλιν, —τὰ χτίρια, τὰ μνημεῖα, τὰ σπύτια καὶ τὰ παλάτια, τὰ χαρακτηριστικὰ τους καὶ τοὺς ρυθμούς τους, τίς ὁμορφιές τους καὶ τίς ἀσχημίες, ὅλ' αὐτὰ, τὰφίνουμε σὲ μυλάρδους νὰ τὰ φιλολογοῦν καὶ νὰ τὰ ἱστοροῦν. Ἐμᾶς, ἡ δουλειά μας αὐτὴ δὲν εἶναι.

νευριαστική, φημεριδογραφική, φτιασιδωμένη, ἀποκρουστική, ἀναισθητική, ἀψυχή, ἀπλουτή, ἀβαθή, ἀτονή. Ἡ κυρία Σακελλαρίου καὶ σ' αὐτὸ ἀκόμα ἀκολούθησε τὴν ἀπεπατημένην. Τ' ἀποτελέσματα τὰ εἶδε. Νὰ νοιάσῃ τὴ σμασία τοὺς δὲν ὑπάρχει ἐλπίδα. Ὅπως τῆς ἀποκλείστηκε καὶ κάθε ἐλπίδα νὰ κάμῃ καὶ κάτι. Τὸ καθαρευουσιάνικο πιάσιμό τῆς Τέχνης, κατάντησε στὸν τόπο μας ὁ τάφος. Τάφος πού σὺ ἀνοίγεται γλυκὰ καὶ σιγὰ, μὲ τὰ χερκοκροτήματα καὶ μὲ τοὺς δημοσιογραφικοὺς ἐπαινεύς. Ἡ ἀνάστασις οὕτε θάμα δὲν εἶναι.

Ο ΕΡΙΤΙΚΟΣ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ

Η ΠΕΤΑΛΟΥΔΑ

...Εἴτανε τρέμυλες φωνές κι ἀποσταμένες πού κλαίγανε σιγαλινὰ καὶ κρυφοκλούσανε γιὰ τὰ περασμένα. Μιά περίτρομη συγκίνηση τίς ἀνατάραζε ἀκόμα, ὅταν ἀπὸ τὸν ἥλιο ἢ ἀπὸ χάδια θύμησης καθαροπρόβαιναν ἐμπρὸς τοὺς. Ὑστερα εἴτανε πάλι λόγια θλιμμένα καὶ γερασμένα, χαμόγελα καρτερικά, ὅλη τῆς ἀπαρηνίας ἢ πικρὴ νοστιμάδα... Ἐκείνη ἡ μουσικὴ ἡ νευρολύτρα καὶ γλυκεῖα μὲ γιόμιζε μ' ἀπέραντο ἀποκάρωμα. Τὸν εἶχα γνωρίσει τὸν Αἰσθηματικὸν Διάλογο τοῦ Κλαύδιου Δεμπουσσῆ, πού συχνὰ ἐπαιξε στὸ πιάνο μπροστά μου ἡ Ἀδελίνα. — Πέριμένα νὰ σὺ σπασῇ ἡ μελωδία γιὰ νάμπω στὸ σαλόνι τῆς Χλωρίδας, καὶ κρυμμένος στὴν κόκκινη σκιά τῶν μετεντέων πού στολίζουν τὸ χαγιάτι, ἔλεγα μὲ τὸ νῦν μου.

— Γιατί νάρθω ἐδῶ; Ἐκκαυχῆσαι ὁ ἄνθρωπος στὰ περασμένα; Ἀχ! εἶμαι μακριὰ πολὺ ἀπὸ τὴν Πάρουσα ὥστε καὶ νὰ τὴ συλλογιέμαι! Τὸ παννὶ τῆς μοῖρας μου σ' ἄλλα ἀρμενίζει πύλαγα, κ' ἡ φιλενάδα μου στὸ γυαλὸ βλέπει νὰ φεύγουν τὰ καράβια. Δὲν ἔπρεπε νὰ ξαναράξω σιμὰ σὲ τούτη τὴν ἀκροποταμιά... Ὡ θλιβερὰ χυνοπωριάτικα φυλάγματα, πού στρώνετε κίβλα τοὺς δρόμους, γιατί νὰ μὴ ζητήσω συμβουλὴ ἀπ' τὸ ξεθρόνισμά σας;

Καὶ γιατί ἐπαιξε ἡ Ἀδελίνα τὸν Αἰσθηματικὸν Διάλογο, ἔτσι μοῦ ἤρθε νάφουγα δίχως νὰ χαιρετήσω τὴ Χλωρίδα. Ὅταν ὅμως σάπασε ἡ μουσικὴ, ἔσπρωξα τὴν πόρτα καὶ ἄθελα μου μπῆκα, δίχως πιά νὰ

Μπαίνουμε λοιπὸν καὶ στὸ Παλάτι αὐτὸ ξαφνικά, κ' ἴσια στὸ νοικοκύρη. Ὅχι ὅμως σὰ σφίγγες. Ἐδῶ ἀπὸ κρύφια καὶ μαγικὰ τερτίπια ἀνάγκη δὲν ἔχουμε. Ἐδῶ μπαίνουμε σὰ δυὸ καλόγνωμοι πατριώτες, πού ἤρθαν νὰ χαιρετήσουν τὸ Βασίλειόν τους.

Ἀς βγάλουμε τὰ παπούτσιά μας στὸ κατώφλι, νὰ τοῦ δείξουμε πῶς ἐρχόμαστε ἀπὸ Τούρκικα μέρη, ἴσως κ' ἔτσι πιώτερο μᾶς πονέση.

— Βασιλιά τῆς μεγαλήτερης καὶ τῆς μικρότερης χώρας τοῦ κόσμου, ἂν εἶχες τὴν ὑπομονὴ νὰ διαβάσῃς τὸ τί κάμαμε, τί εἶπαμε, καὶ τί εἶδαμε μὲ τὸ φίλο μας ἀπὸ δῶ, βέβαιον εἶχες πῶς θὰ τὸ σφαλνοῦσες τὸ βιβλίον ἐκεῖνο πού διαβάζεις, νὰ μᾶς χαρίσῃς καὶ μᾶς γιὰ μισὴν ὥρα ταῦτί σου. Καὶ θάρρῃς πῶς Σὲ βλέπω καὶ τὸ σφαλνᾶς.

Ἐνα πράμα μόνον νὰ Σὲ ρωτήξω. Πῶς τὰ ἐπιθυμοῦν τὰ λίγα μας λόγια; Ὡς εἶδος ὁμιλίας, ἢ ὡς εἶδος παραμύθια; Σὰ νὰ μοῦ λέῃ ἡ Μεγαλειότης σου, καλλίτερα παραμύθια. Κολοκάθισε τὸ λοιπὸν στὸ Βασιλικὸν Σου τὸ Θρόνον, κι ἄφησε ἕναν ταπεινὸτατο δοῦλο Σου νὰ Σοῦ δηγηθῇ δυὸ ρωμαίικα παραμύθια στὴ ρωμαίικη τῇ γλώσσᾳ, πού ἀκούγῃ πῶς τὴν ἀγαπᾶς, τὴ μιλάς, καὶ τὴ διαφεντεύεις.

(Ἀκολουθεῖ)

ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ

συλλογιέμαι ὅλη τὴν ἐνόχληση τοῦ ξαναἰδωμοῦ. — Ἡ Ἀδελίνα ἤρθε νὰ μὲ προαπαντήσῃ χαμογελώντας. Τὰ μαῦρα τῆς μαλλιά εἴτανε κῶτσος δεμένα στὸ λαιμὸ τῆς. Φόρεμα σταχτὶ ἔχωνε διπλὲς ἀπάλεις ἀπάνω στὸ κορμὶ τῆς. Παρατηρώντας ὅμως τὸ πρόσωπό τῆς, εἶδα σὰ νὰ κλεινόταν ἕνα παράθυρο σὲ κήπους ἀμύλητους.

— Ἐδῶ εἶσαι, Χαρόλδε; φώναξε ἡ Ἀδελίνα βλέποντάς με. Τί χαρὰ γιὰ τὴ Χλωρίδα!

Καὶ ὕστερα, πλάι μου καθήμενη, γλυκὰ μοῦ μιλοῦσε... Μὰ γιατί καθόμουν καὶ τὴν ἄκουσα: Ὅλο καὶ περισσότερο θρηνηλοῦσα μέσα μου τὸ γυρισμό μου στὸ σπιτί τῆς Χλωρίδας.

Τάψηλὰ παράθυρα βλέπανε σ' ἕνα μουντὸ κι ἀραχνιασμένον οὐρανὸ τοῦ Ὁχτώβρη. Ἡ ξιθωρὴ μέρα φώτιζε θλιβερὰ τὰ κίτρινα χρυσάνθεμα πού δεμάτια μαθαίνονταν ἀπάνω στὸ μάρμαρο τοῦ τζακιού, — φώτιζε τὸ ἀνοιχτὸ πιάνο, τὴν ἀλυγισιὰ πού εἶχαν τὰ ἐπιπλα τοῦ Ναπολεοντικού καιροῦ, τὴν πέτρινη κολονίτσα πού ἀναβάσταζε τὸν τροῦλλο τῆς λάμπας.

Οἱ κόκκινες διπλὲς μιάς κουρτίνας παραμερίσανε γιὰ νάμπῃ ἡ Χλωρίδα. Τὸ γνῶριμο χαροκόπι τῆς χρυσῆς κόμης ἀνοῖξε μιὰ στιγμή, κ' ὕστερα ἔσθλησε. Ἡ φιλενάδα μου κάθησε κοντά μου, τὴν κύταξα ἐγὼ μ' ἀπορία. Ὅ,τι εἶχα προβλέψει κ' ἔγινε. Αὐτὴ ἐδῶ ἡ κοπέλλα ἡ κρῦα καὶ κατσούφα, μὲ τὸ παχὺ καὶ χλωμὸ μούτρο, εἴταν ἀληθινὰ ἡ πρωτινὴ Χλωρίδα; Δὲν ξανάβρισκα πιά τίποτα σὲ αὐτὴ ἀπ' ὅσα τὴν εἶχα ἐγὼ στολισμένη. Φταίξιμο δικό μου εἴταν ἡ δικὴ τῆς; Ἀχ! ὁ πικρὸς μου γυρισμός, ἐκεῖνο τὸ χυνοπωριάτικο δειλινὸ, μὲ τὸν οὐρανὸ τὸν ἔξωθρο καὶ νοτισμένο!

Καὶ βαρύκαρδα συλλογιζόμουν:

— Ἐκεῖνες οἱ βραδυές, πού ἐπαιζες ἐσὺ τὰ λυπητερά νυχτολαλήματα πρὸ τοῦ μεγάλου Σοπέν, ἐνῶ ἐγὼ ἔκλαιγα, μὲ τὸ μέτωπό σου στὰ γόνατά σου ἀπάνω, ἐκεῖνοι οἱ περίπατοι κάτου ἀπὸ τὰ καρπερά δέντρα τοῦ κήπου, τὰ ὀλεσέωδα ροδάκινα πού τρυγούσαμε μαζί, ἐκεῖνα τὰ πορφύρα τριαντάφυλλα, τὰ ὀλόθρεχτα μὲ δροσιὰ πού μοῦ ἔρριχνες στὸ πρόσωπο, ἐκεῖνες οἱ γαληνὲς καλοκαιριότητες μέρες, ὅπου ἡ καρδιά σου σφιγμένη ἀπὸ τὴ νοσταλγία ἀναιρεῖται ἀχτινοβόλες χώρες, ἐκεῖνα τὰ γλυκάρμυρα περιγιάλια, ὅπου μαζεύσαμε κοχύλια, κοχλιούς καὶ παραλόους κήρυκες... Ὅλ' αὐτὰ δὲν ξαναρχοῦνται... Ἀντιφεγγίσματα μακριὰ πού ἡ ψυχὴ μου θορεῖ σὲ νερά πρασινομένα...

Ἡ Χλωρίδα μοῦ εἶπε ἄξαφνα:

— Τί ἐκαμες λοιπὸν τὸ καλοκαίρι φέτο; Κανένα ὁμορφο ταξιδάκι; Ὡ, πὲς μας! Πῆγες στὴν Ἰταλία;

Ἀρχισα νὰραδιάζω λόγια, κ' ὕστερα τίποτα, τᾶκοψα στὴ μέση. Εἶχα τόσες φορὲς ἐξηγημένα τὰ κατατόπια τῆς Βανερίας, τὰ πράσινα κύματα τῆς Ἀδριατικῆς, τὰ πυργάκια στοὺς ὄχτους τοῦ Βρέντα! Βαρύμουν νὰ ξαναρχίσω ὅλο καὶ τίς ἰδίαις περιγραφές.

— Πῶς θὰ μπορούσα, ἐκραῖα, νὰ παραστήσω μὲ τὰ λόγια μου ὅλη τὴ γλυκεῖα ὁμορφιά τῶν εὐωδιασμένων ἐκείνων τόπων; Τὰ λόγια εἶναι πάραπολύ παγερά, ὥστε νὰ μεταδώσουν τὴ συγκίνησή μας... Κ' ἐπειτα, ξέρετ', θέλω νὰ ξεμάθω νὰ λέω φουσκωμένα λόγια.

— Δὲ θὰ κάνης ἄσκημα, εἶπε ἡ Ἀδελίνα.

Κ' ἤρθαν τότε ἡ στενοχώρια τῶν κοινῶν καὶ χιλιοεπιπομένων λόγων, τῆς μετρημένης κουβεντο-

λογίας, τῶν ἀπαντήσεων ὅπου δὲν ἔχουν νόημα, τὰ πεισματικά τοῦ γυρισμοῦ, ἡ καταχνιά πού νοιώθεις καὶ χωρίζει τοὺς διαλογισμούς, τὰ κοσμικὰ φιλοφρονήματα πού δὲν ἔχουνε πιά τὸ γκαρδιακὸ ξεθάρεμα τῆς στενῆς φιλίας.

Ἀγλυκο ἀπόβραδο ἀπλώθηκε ἀργὰ στὴν ψυχὴ μας ἀπάνω. Δὲν εἶχε στὸν ὀρίζοντα φεγγυβολίς ροδόχρωμες ἢ μενεξεδένιες. Μεγάλωσε ὅμως ἡ σκιά μέσα στὸ δωμάτιο, καὶ μένουμε σιωπηλοὶ ἐμεῖς, δίχως νὰ νοιώθουμε τὴν ἁρμονία πού ὑπάρχει ἡ σιωπὴ ἀνάμεσα στοὺς τακριασμένους στοχασμούς. Μένουμε σιωπηλοὶ, ὄχι γιὰ νὰ συναλλάξουμε κρυφὰ τίς τρεμοῦλες τῆς ψυχῆς μας, πρὶν γιὰτί δὲ βρίσκαμε τίποτα πιά νὰ ποῦμε. Κ' ἐπειδὴ, ἐπιτέλους, ἡ σιωπὴ αὐτὴ καταντούσε φοβερὰ στενόχωρη, μίλησα γλυκὰ τῆς Χλωρίδας:

— Τί διαλογίζεσαι, καλὴ μου;

Δίσταξε μιὰ στιγμή, κ' ὕστερα μοῦ ἀποκρίθη: «Τίποτα».

Ἡ ἀπάντησή τῆς μ' ἄγριψε. Σηκώθηκα ὀρμητικὰ καὶ πῆγα κοντὰ στὰ παράθυρα. Βρεμένα περιβόλια ἐβλεpes καὶ μαρμάρινα ἀνάμεσα σὲ τοίχους. Μακρῆτερα, σκεπές μὲ κεραμίδες κόκκινες γέραννε σὲ δρόμους σκοτεινοὺς ὅπου τὰναμμένα φανάρια τοῦ γκαζιού μοιάζανε σφίγγες ἀπὸ φῶς σὲ κλουβιά κρουσταλλένια. — Κι ποτέ μου, ὅπως ἐκεῖνο τὸ βράδι, δὲν ἐνοιῶσα τόσο καθρὰ τὴν πίκρα τοῦ θανάτου τῶν ἐρώτων! Ὁλόρθος ἐμπρὸς στὴ νύχτα πού σκοτεῖνιαιζε, συλλογιζόμουν τὴν ἀστάθεια τῶν εὐκολόσθυστων αἰσθημάτων. Ἀγάπης τοῦ ἀνθρώπου, στοχασμοὶ πού παίρνει μιὰ σπιλιάδα, ξεμυστηρέματα χαραγμένα στὸ νερὸ πού φεύγει ἀνάμεσα στοὺς ὄχτους τοὺς ἀσάλευτους, λόγια γραμμένα στὸν ἄμμο!

Ἐνοιῶσα τότε τὸν ἑαυτὸ μου τόσο ἀδύναμο μέσ' στὸ σκοτάδι, τόσο ἥμερο καὶ ἀτολμο, ὥστε τὸ ἔλεος ἤρθε σ' ἐμὰς. Ὅλα εἶχαν πάρεϊ τέλος, μὲ τὴ Χλωρίδα κ' ἐμένα. Τὰ ρῖδα εἴτανε φυλλοροσμένα, κ' εἶχανε θερισμένους τοὺς κάμπους, τρυγημένες τίς πλαγιές... Ἐλαβὼ ἔλεος γιὰ κείνη, ἔλεος καὶ γιὰ μένα. Μιά πονεμένη τρυφεράδα γέμισε τὴ σπαραγμένη μου ψυχὴ. Δὲν ἀγαπιόμαστε πιά, ἴσως ἐκεῖνη πονοῦσε καὶ πονοῦσα κ' ἐγὼ γι' αὐτό. Δὲν εἴτανε δικό μου σφάλμα, δὲν εἴτανε δικὸ τῆς. Καὶ δίναμε συχώριο μεταξύ μας, γιὰτ' εἴμαστε καλοὶ κ' ἐνοοῦσαμε πόσο λίγο οἱ ζωὲς μας εἶναι συνειδητές καὶ πόσο λίγο ὑπεύθυνες...

...Τότε μιὰ νυχτοπεταλούδα μπῆκε ἀπὸ τὴν πόρτα τὴν ἀνοιχτὴ καὶ, καυτοουλώντας στοὺς τοίχους, ἀνεμοσβούρισε μέσ' στὸ σαλόνι. Εἴταν ἕνας λυχνοσβύστης μελαψὸς καὶ χνουδερός. Βούϊξε στ' αὐτιά μας, ἀπαλοχάιδεψε τὰ κρύσταλλα, σκουντούφλησε στὰ γυαλωτὰ παραθυρόφυλλα... Μίσα στὸ θρίκμιο τῆς νύχτας, εἴτανε τὸ μόνον ἀντιλάλημα τῆς ζωῆς, τῆς λεύτερης ζωῆς τῆς ἐξοχῆς, τοῦ μεγάλου ἡλιοφλογισμένου κάμπου. Θυμήθηκα τὰ μυρωμένα περβόλια, ὅπου, τὸ βράδι, οἱ κόκκινοι τάβανοι πιπιλίζονε μπουμπουνίζοντας τὸ χυμὸ ἀπ' τὰ γεράνια καὶ τίς πετούνιες, τὰ κηδονοκαλλήματα, τὴ νύχτα, κάτω ἀπὸ τὰ σφεντάμνια, τὰ λιβάδια τοῦ τριφυλλιοῦ, τοὺς καστάντοπους... Καὶ χύνοντας ὅλη μου τὴν ἀνώφελη καλωσύνη στὴν κυνηγημένη πεταλούδα, ψυχοπόνισα γλυκὰ τὸν κοντινὸ θάνατό τῆς...

Πήγαινα νὰνοῖξω τὸ παράθυρο γιὰ νὰ τὴν ξαπολήσω στὸ σκοτάδι καὶ νὰ τῆς δώσω ἀκόμα λίγες ὥρες γλυκεῖας ζωῆς, μέσα στοὺς ἥκιους τοῦ κήπου, ὅταν ἡ Χλωρίδα ἔβαλε τὴ φωνή: